

UCHWAŁA

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Paweł Grzegorzcyk

SSN Marian Kocon (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa R. T.

przeciwko D. K.

o zapłatę,

po rozstrzygnięciu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 7 października 2021 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w T.

postanowieniem z dnia 28 maja 2020 r., sygn. akt VIII Cz (...),

„1. Czy wniosek pełnomocnika z urzędu o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie postępowania zawiera implicite żądanie zasądzenia tych kosztów od strony przeciwnej przegrywającej sprawę, czy żądania takiego nie obejmuje?,

a w przypadku pozytywnej odpowiedzi na pierwsze pytanie,

2. Czy wynagrodzenie adwokata ustanowionego z urzędu, zasądzone na rzecz strony reprezentowanej przez tego pełnomocnika od strony przeciwnej podlega ustaleniu na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie z dnia 22 października 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 1800 ze zm.), czy na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu z dnia 3 października 2016 r. (t.j. Dz.U. z 2019 r. poz. 18)?”

podjął uchwałę:

I. Wniosek pełnomocnika z urzędu o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej nie zawiera *implicite* żądania zasądzenia kosztów procesu na rzecz reprezentowanej przez niego strony - jako wygrywającej (art. 98 § 1 i 3 k.p.c.) - od strony przeciwnej;

II. Odmawia podjęcia uchwały w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Reprezentujący stronę powodową pełnomocnik z urzędu domagał się przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej od Skarbu Państwa, nie zaś od pozwanego. Wobec uwzględnienia powództwa Sąd Okręgowy kosztami procesu obciążył pozwanego.

Rozpoznając zażalenie pełnomocnika powoda na to orzeczenie, Sąd Okręgowy w T. powziął poważne wątpliwości, którym dał wyraz w zagadnieniach prawnych przedstawionych do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 3 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Pierwsze z zagadnień prawnych w istocie dotyczy wykładni konkretnego wniosku o zasądzenie kosztów, złożonego w sprawie. Pełnomocnik powoda, adwokat, ustanowiony z urzędu, wyraźnie wnosił o przyznanie na swoją rzecz od Skarbu Państwa nieopłaconych kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu.

W sprawie niniejszej nie chodzi przeto o oczywisty błąd pełnomocnika powoda, lecz świadomy wybór jednej z konkurencyjnych instytucji procesowych.

Powszechnie przyjmuje się, że zasadą jest, iż koszty pomocy prawnej z urzędu, w razie wygrania sprawy przez podmiot korzystający z pomocy prawnej z urzędu, ponosi przeciwnik procesowy, a pełnomocnikowi przysługuje prawo ściągnięcia sumy należnej mu tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków z kosztów zasądzonych na rzecz tej strony od przeciwnika (art. 122 § 1 k.p.c.). Natomiast

koszty pomocy udzielonej z urzędu, których nie pokrywa przeciwnik strony korzystającej z tej pomocy, ani ona sama, ponosi Skarb Państwa, zobowiązany świadczyć je bezpośrednio pełnomocnikowi na jego wniosek. Kwestię tę reguluje art. 29 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jedn. tekst. Dz. U. 2020 r., poz. 1651), w myśl którego koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ponosi Skarb Państwa albo jednostka samorządu terytorialnego, jeżeli przepis szczególny tak stanowi oraz wydane na podstawie ust. 2 tego artykułu rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. (jedn. tekst: Dz. U. 2019 r., poz. 18) w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu. W związku z tym, inne podmioty są zobowiązanymi i uprawnionymi do zwrotu kosztów pomocy prawnej z urzędu w razie, gdy obowiązek poniesienia kosztów spoczywa na przeciwniku strony zastępowanej przez pełnomocnika z urzędu, a inne, kiedy nie ma podmiotu zobowiązanego do pokrycia tych kosztów i obciążają one Skarb Państwa, który winien świadczyć bezpośrednio uprawnionemu pełnomocnikowi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2017 r., V CSK 677/16, nie publ.; por. także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2017 r., I CZ 94/17, nie publ., z dnia 27 sierpnia 2018 r., II CSK 513/17, nie publ. z dnia 11 stycznia 2019 r., II CSK 379/18, nie publ. oraz z dnia 8 sierpnia 2019 r., III CSK 329/18, nie publ.).

Świadczenie pomocy prawnej z urzędu jest działaniem dla dobra publicznego, umożliwiającym realizację w postępowaniu cywilnym zasady równości i prawa do sądu. Obowiązek pokrycia tych kosztów spoczywający na Skarbie Państwa ma charakter publicznoprawny i nie jest obowiązkiem pokrycia kosztów procesu w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania cywilnego dotyczących tych kosztów. Rozstrzygnięcie sądu w takiej sytuacji o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej stronie z urzędu nie jest orzeczeniem w przedmiocie kosztów procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2007 r., III CZ 61/07, nie publ., oraz z dnia 17 listopada 2009 r., III CZ 53/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 79, a także uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 36/09, OSNC 2010, nr 2, poz. 24).

Skoro czym innym jest przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej od Skarbu Państwa a czym innym zasądzenie kosztów procesu od strony przegrywającej na rzecz wygrywającej (art. 98 k.p.c.), to treść wniosku pełnomocnika ustanowionego z urzędu o przyznanie na jego rzecz od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej nie budzi wątpliwości, wobec czego nie ma możliwości wyinterpretowania z jego treści wniosku, którego w nim nie ma. Inaczej mówiąc, niepodobna przyjąć, że wniosek pełnomocnika z urzędu o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej zawiera *implicite* żądanie zasądzenia kosztów procesu na rzecz reprezentowanej przez niego strony - jako wygrywającej - od strony przeciwnej.

Z tych względów Sąd Najwyższy podjął uchwałę sformułowaną w sentencji. Wobec stwierdzenia, że zagadnienie prawne przedstawione jako drugie jest irrelewantne dla orzekania w sprawie na tle której zostało sformułowane, Sąd Najwyższy odmówił podjęcia uchwały w tym zakresie.

jw